

Vilkår for tilbakekall av autorisasjon

Leger kan få tilbakekalt eller begrenset sin autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning dersom legen ansees uegnet til å utøve yrket forsvarlig. Formålet med adgangen til å tilbakekalle disse rettighetene er å forebygge risiko for pasienter og å bidra til nødvendig tillit til helsevesenet.

Det kan være mange årsaker til at en lege ikke lenger ansees egnet til legevirksomhet. Grunnen kan være forhold som ikke kan bebreides legen, for eksempel sykdom, ved at legen får en alvorlig sinnslidelse eller på annen måte er psykisk eller fysisk svekket. For å kunne treffe vedtak om tilbakekall skal det ikke dreie seg om en forbigående tilstand eller situasjon, men en tilstand av en viss varighet. Det vil heller ikke være hensiktsmessig å igangsette en prosess med tanke på tilbakekallsvedtak dersom det foreligger en antatt *forbigående* somatisk eller psykiatrisk sykdom, selv om man i en kort periode er uegnet til å utøve legevirksomhet. Som oftest vil det heller ikke være behov for å gripe inn i slike situasjoner, da legen pga. sykdommen ikke er i stand til å være i arbeid. Unntak fra dette kan tenkes der legen ikke har selvinnsett, og der det er nødvendig umiddelbart å hindre vedkommende i fortsatt yrkesutøvelse. I så fall kan Statens helsetilsyn treffe vedtak om suspensjon av autorisasjon, som er vedtak om midlertidig tilbakekall, mens Helsetilsynet undersøker forholdet nærmere.

At legen er uegnet til legevirksomhet, innebærer at vedkommende ikke kan fungere forsvarlig som lege i overskuelig fremtid. I dette ligger krav til grunnlag for en hypotese. Legens yrkesutøvelse forut for saksbehandling legges til grunn for hypoteser om hvordan legen antas å fungere i fremtiden. En lege som er rusmiddelmissbruker vil vanligvis regnes som uegnet i misbruksperioden. Dersom legen ved hjelp av behandling og oppfølging får hjelp for sitt problem og kan dokumentere dette overfor tilsynsmyndighetene, må det vurderes om han kan regnes som egnet fra vurderingstidspunktet og fremover i tid. Bestemmelsens formål og innhold tilsier at egnethet i fremtiden må vurderes ut fra situasjonen ved vedtakssituasjonen og bakover i tilstrekkelig tid avhengig av årsaken til at legens egnethet vurderes.

Det som har skjedd forut for vurderingstidspunktet, må dermed vurderes ut ifra både en faglig og rettslig tilnærming. Hvor lenge

må vedkommende ha vært avholdende? Hvilken oppfølging må forventes for at legen igjen skal kunne regnes som egnet? Ved tvil vil Statens helsetilsyn ha muligheten til å begrense autorisasjonen, for eksempel ved å stille vilkår om oppfølging.

Begrensning av autorisasjon

I helsepersonelloven ble det inntatt en mulighet til å begrense autorisasjonen som alternativ til å tilbakekalle autorisasjonen (1). Det gjøres ved at Helsetilsynet stiller vilkår til yrkesutøvelsen slik at kravene til forsvarlighet og tillit likevel kan oppnås. Det kan for eksempel være vilkår om at legen arbeider under veiledning, eller om annen form for oppfølging. Ved begrensning av autorisasjon kan arbeidsvilkårene tilpasses slik at legen unngår et «yrkesforbud» selv om vilkårene for tilbakekalling er oppfylt, samtidig som befolkningens behov for tillit, kvalitet og sikkerhet oppnås.

Betydningen av at forholdet er av privat karakter

Legens livsstil, valg av partner og omgangskrets og liknende er i utgangspunktet ikke relevante temaer i vurderingen av egnethet. I loven er det likevel åpnet for at tilsynsmyndigheten skal kunne tillegge private forhold betydning, dersom de antas å ha betydning for yrkesutøvelsen som lege. Det private forholdet må i så fall kunne få betydning for forsvarlighet og for den tillit legen er avhengig av i sin virksomhet. Domfellelse for incest, legemskrenkelser, bedrageri og liknende er forhold som kan få betydning for legens autorisasjon. Alvorlige forbrytelser, eventuelt gjentatte forbrytelser, vil kunne svekke befolkningens tillit og opplevelse av trygghet, noe Helsetilsynet må ta hensyn til i vurderingen.

Adgangen til å treffe vedtak om tilbakekall er ikke avskåret som følge av at dommen er sonet, men dersom retten tok stilling til spørsmålet i forbindelse med domfellelse, får dette betydning for Helsetilsynets myndighetsutøvelse (2). Helsetilsynet kan vurdere å begrense autorisasjonen som alternativ til tilbakekall.

Umoralsk atferd som *ikke* får betydning for yrkesutøvelsen, ligger derimot utenfor tilsynsmyndighetenes myndighet. I forvaltningspraksis (etter tidligere profesjonslover) har Sosial- og helsedepartementet vist tilbakeholdenhet med hensyn til å tillegge forhold utenom yrkesutøvelsen avgjørende betydning for autorisasjonen. Et eksempel

var et vedtak om tilbakekall av en jordmorgodkjenning etter at vedkommende hadde innledet et forhold til en pasient. Pasienten var under svangerskapsoppfølging. Sosial- og helsedepartementet la til grunn at dette ikke var tilstrekkelig grunnlag for å anta at jordmoren var uegnet.

Fra 1. januar 2001 er Statens helsepersonellnemnd (og ikke departementet) instans for klager på vedtak om tilbakekalling av autorisasjon for helsepersonell.

Virkninger av vedtak om tilbakekall

Et vedtak om tilbakekall har mer omfattende virkning enn en oppsigelse av arbeidsgiver. Mens en oppsigelse kun gjelder det enkelte arbeidsforhold, vil et vedtak om tilbakekall få virkning uansett arbeidsforhold. Et tilbakekall av legens autorisasjon innebærer således et yrkesforbud som lege.

– Anne Kjersti Befring, *Legeforeningen*

anne.kjersti.befring@legeforeningen.no

Litteratur

1. Befring AK, Ohnstad B. Helsepersonelloven med kommentarer. Bergen: Fagbokforlaget, 2001.
2. Befring AK. Yrkesforbud etter soning? Tidsskr Nor Lægeforen 2002; 122: 1312–3.